

H?zl? ve ekonomik tahkim yarg?lamas? yolunda önemli bir ad?m: UNCITRAL, 2021 Seri Tahkim Kurallar?'n? Kabul Etti

27 A?u 2021

Birle?mi? Milletler Uluslararası Ticaret Hukuku Komisyonu ("**UNCITRAL**"), yay?nlan??? metinler ile uluslararası ticaretle ilgili kurallar?n birbiri ile uyumlu hale getirilmesi ve modernizasyonunda çok önemli bir rol oynamaktadır. Bu misyon kapsam?nda, kurumsal ve *ad hoc* tahkimlerde taraflara eksiksiz bir kurallar dizisi sa?lama gayesi ta??yan UNCITRAL Tahkim Kurallar? ("**Tahkim Kurallar?**") ilk olarak 1976 y?l?nda yay?nlanm??, 2010 ve 2013 y?llar?nda revize edilmi?tir.

Tahkim Kurallar?'n?n, 9 Temmuz 2021 tarihinde kabul edilen ve seri yarg?lama imkân? sunan son versiyonunun ise 19 Eylül 2021 tarihinde Birle?mi? Milletler'in alt? resmî dilinde tercümesinin tamamlanmas?n?n ard?ndan yürürlü?e girmesi öngörölmü?tür. Yeni versiyonda, daha h?zl? ve ekonomik bir tahkim yarg?lamas?n? hedefleyen UNCITRAL Seri Tahkim Kurallar? ("**STK**"), Tahkim Kurallar?'n?n bir eki olarak kabul edilmi? ve Tahkim Kurallar?'nda da bu yönde de?i?iklikler gerçekte?tirilmi?tir. STK ile birlikte yay?nlanan STK Aç?klay?c? Notu ("**Aç?klay?c? Not**") da, uygulamada ortaya ç?kabilecek tereddütleri büyük ölçüde ortadan kald?racak niteliktedir.

STK, taraflara zaman ve maliyet yönetiminde verimlilik sa?layacak önemli bir ad?m te?kil etmektedir. Bu kapsamda, STK ile getirilen h?zland?r?lm?? ve basitle?tirilmi? usulün ana hatlar? a?a???da incelenmektedir.

UNCITRAL Seri Tahkim Kurallar?'n?n Uygulama Alan?

STK, 2021 Tahkim Kurallar?'n?n ayr?lmaz bir ekini olu?turmaktadır. STK'n?n uygulama alan?n? düzenleyen 2021 Tahkim Kurallar?'n?n 1(5) maddesi uyar?nca, "*Ekteki Seri Tahkim Kurallar?, tahkime, **tarafklar?n bu yönde anla?malar? halinde uygulanacaktır** [...]*". Dolay?s?yla, STK'da öngörölen usulün uygulanabilmesi için taraflar?n tahkime UNCITRAL Tahkim Kurallar?'n?n uygulanaca?? yönündeki anla?mas? yeterli de?ildir. STK ancak ve ancak taraflar?n STK'n?n uygulanmas?na aç?k r?zas?n?n varl??? halinde mümkündür. Taraflar?n, STK'n?n uygulanmas? yönündeki bu mutabakat?, uyu?mazl???n ortaya ç?kmas?ndan önce veya sonra sa?lanabilir. Bu yönüyle STK, aksi taraflarca kararla?t?r?lmad??? sürece seri tahkim usulünü uyu?mazl?k miktar?na göre otomatik olarak uygulayan ICC gibi di?er kurumlar?n seri tahkim kurallar?ndan ayr?lmaktadır. Bu durum, STK'n?n uygulanma alan?n?n, di?er kurumlar?n kurallar?na k?yasla daha s?n?rl? kalmas?na sebep olabilecektir. Zira, taraflar?n tahkim ?art? akdederken muhtemel uyu?mazl?k de?erini, uyu?mazl???n karma???kl???n? ve uyu?mazl???n hangi taraf?nda yer alaca???n? tahmin etmesi güç olacak ve bu nedenle, taraflarda STK'n?n uygulanmas?n? kararla?t?rma konusunda tereddüt has?l olabilecektir.

Öte yandan, STK, taraflara, tahkim yarg?lamas? esnas?nda seri tahkim usulünün uygulanmas?ndan imtina etme imkân? da sunmaktadır. STK'nin 2. maddesi uyar?nca "*Taraflar yarg?lama esnas?nda her zaman, art?k tahkime Seri Kurallar?n uygulanmayaca?? konusunda anla?abilirler*." Ayr?ca, istinai durumlarda, taraflardan birisi de seri yarg?laman?n uygulanmas?na son verilmesini talep edebilir. Ancak bu durumda nihai karar hakem heyetininindir.

STK'n?n uygulanmas? taraflar?n takdirine b?rak?ld???ndan, Aç?klay?c? Not, taraflar?n ihtilaflar?n?n çözümünde STK'n?n uygun olup olmad???na karar vermelerinde yol gösterecek bir dizi kriter sunmaktadır. Bu kapsamda, taraflar STK'n?n uygulanmas? konusunda karar verirken özellikle a?a???daki hususlar? göz önünde

bulundurulmalıdır:

- Uyuşmazlığın çözülmesinin aciliyeti,
- İşlemlerin karmaşıklığı ve taraf sayısı,
- Uyuşmazlığın tahmini karmaşıklığı,
- Uyuşmazlığın tahmini değeri,
- Tahmini masraflara oranla tahkim için ilgili tarafça ayrılabilir mali kaynaklar,
- Davaların birleştirilmesi ve üçüncü tarafların davaya katılma ihtimali,
- STK madde 16'da belirtilen 6 ve 9 aylık zaman dilimleri içinde karar verilebilmesi ihtimali.

Bu kriterleri göz önünde bulundurarak STK'nın uygulanması muhtemel uyuşmazlıklar için uygun olduğuna kanaat getiren taraflar STK'nın ekinde yer alan aşağıdaki örnek tahkim şartının sözleşmelerine ekleyebilirler:

"Bu sözleşmeden veya bu sözleşmeyle ilgili olarak veya sözleşmenin ihlali, feshi veya geçersizliğine dair ortaya çıkan her türlü uyuşmazlık, ihtilaf veya talepler UNCITRAL Seri Tahkim Kuralları uyarınca tahkim yoluyla çözülecektir.

[Taraflar aşağıdaki hususlar da tahkim şartına ekleyebilirler:]

- a. Atama makamı ... olacaktır [kurumun veya kişinin adı];
- b. Tahkim yeri ... olacaktır [şehir ve ülke];
- c. Tahkim yargılamasının dili ... olacaktır;
- d. Seri Tahkim Kuralları Madde 16(3) uygulanmayacaktır."

Tarafların uyuşmazlığın muhtemel niteliği ve yargılamadan beklentileri konusunda tahkim şartını daha detaylı hale getirmeleri de mümkün olmakla birlikte, karmaşık tahkim şartlarının ileride uygulamada taraflara gereken esnekliği sağlamadığı ve "tahkim şartında öngörülen usulün düzgün uygulanmadığı" yönündeki argümanların tenfiz engeli ve iptal sebebi olarak ileri sürülebileceği de göz ardı edilmemelidir.

Seri Tahkim Kuralları'nda Öngörülen Basitleştirilmiş Usul

STK, genel olarak taraflara ve hakem heyetine yargılama süresince hızlı davranma yükümlülüğü getirmektedir. Bu doğrultuda, hakem heyetinin yargılamayı yürütmek için uygun gördüğü teknolojik araçları kullanması da mümkündür. (STK madde 3). Gerek tarafların gerekse de hakemlerin COVID-19 nedeniyle daha önce tecrübe edilmemiş sorunlar ile karşılaşması bu dönemde, hakemlere teknolojinin kullanımı konusunda tanınan bu esneklik büyük önem arz etmekte olup hakemleri yaratıcı çözümler üretmeye de teşvik edecek niteliktedir.

STK'da öngörülen yargılama usulü temel olarak aşağıdaki amaçlardan oluşmaktadır:

- i. Atama makamı yahut hakem seçimi yönünde davacıların teklifini içeren tahkim bildirimi ve dava dilekçesinin davalıya tebliği (STK madde 4),
- ii. Tahkim bildiriminin tebliğinden itibaren 15 gün içerisinde, atama makamı yahut tek hakem seçimi konusunda yorumları da içerir şekilde davalının tahkim bildirimine cevaplarının davacıya tebliği (STK madde 5),
- iii. Tek hakemin/hakem heyetinin taraflarca veya atama makamınca atanması (STK madde 6-8),
- iv. Tahkim bildirimi ve dava dilekçesinin davacı tarafından, tek hakeme/hakem heyetine derhal iletilmesi (STK madde 4)
- v. Tek hakem/hakem heyetinin atanmasının ardından 15 gün içerisinde, davalı tarafından davaya cevap dilekçesinin tek hakem/hakem heyetine iletilmesi (STK madde 5)
- vi. Hakem heyetinin kurulmasının ardından 15 gün içerisinde dava yönetimi toplantısının gerçekleştirilmesi (STK madde 9)
- vii. Hakem heyetinin kurulması takip eden 6 ay veya istisnai durumlarda en fazla 9 ay içerisinde kararın verilmesi (STK madde 16)

STK'nın uygulandığı tahkimlerde, taraflar aksini kararlaştırmadıkça, esas olarak tek hakem yargılamayı yürütür (STK madde 7). Taraflar, tek hakemin kim olacağı üzerinde atama teklifinin tüm taraflara ulaşmasından itibaren 15 gün içerisinde anlaşmaya varamazlar ise taraflardan her biri atama makamından tek hakemin atanmasını talep edebilir.

Öte yandan, taraflar atama makamına dair teklifin tüm taraflara ulaşmasından itibaren 15 gün içerisinde atama makamına dair anlaşmaya varamamışlar ise taraflardan her biri Daimi Tahkim Divanı ("**PCA**")'nın Genel Sekreterinden bir atama makamı belirlemesini yahut kendisinin atama makamı olarak hareket etmesini talep edebilir (STK madde 6)

STK'ya tabi tahkim yargılamalarında, taraflardan aksi yönde bir talep bulunmaması halinde ve tarafların görüşlerini aldıktan sonra, hakem heyeti yargılamasının durdurulmasıyla gerçekleştirilmesine karar verme yetkisine sahiptir. Böylece, hızlı ve ekonomik şekilde çözüme kavuşturulması amaçlanan taraflar, duruma organizasyonu için gereken ciddi zaman ve masraf yükünden kurtarılmaktadır (STK madde 11).

STK uyarınca, aksi taraflarca kararlaştırılmadıkça süreç, hakem heyetinin oluşturulduğu tarihi takip eden altı ay içinde karar verilmesi gerekir. Öte yandan, taraflar ve hakem heyeti, seri yargılamadaki süreler konusunda takdir yetkisine sahiptir. Bu kapsamda, STK madde 16(2), "*Hakem heyeti, istisnai durumlarda ve tarafların görüşlerini belirtmeye davet ettikten sonra, 1. fıkradaki süreyi uzatabilir.*" hükmünü içermektedir. Bu uzatma ile birlikte, taraflar aksini kararlaştırmadıkça, yine hakem heyetinin kuruluş tarihinden itibaren en fazla dokuz ay içerisinde karar verilmesi gerekmektedir. (STK madde 16(3)) Ancak, taraflar, STK madde 16(3) hükmünü devre dışı bırakarak süre konusunda daha esnek bir yaklaşım benimseyebilirler. Süre konusunda esneklik sağlanmasa, ileride tenfiz ve/veya iptal davalarında, karar aleyhine olan tarafın süreye riayet edilmediğine dair itirazları da bertaraf edebilecektir.

Yukarıda ana hatlarıyla yer verilen STK, hızlı ve ekonomik, aynı zamanda da esnekliğin ile beraber temel usuli güvenceleri sunan bir yargılama arayışında olan taraflar için oldukça cazip bir seçenek olacaktır. 9 Temmuz 2021 tarihinde kabul edilen metnin, 19 Eylül 2021 tarihinde Birleşmiş Milletler'in altı resmî dilinde tercümesinin tamamlanmasının ardından yürürlüğe gireceği öngörülmüştür. [UNCITRAL Tahkim Kuralları](#)'na, henüz taslak halinde olan [UNCITRAL Seri Tahkim Kuralları](#)'na ve [Açıklayıcı Not](#)'a bağlantılardan ulaşabilirsiniz.

İLGİLİ ÇALIŞMA ALANLARI

- [Ticari Tahkim ve Arabuluculuk](#)
- [Yatırım Tahkimi ve Anlaşmaların Korunması](#)
- [Kurumsal ve Ticari Davalar](#)

Related Attorneys

- [BURCU TUZCU ERSİN, LL.M.](#)
- [FULYA KURAR, LL.M.](#)